Etelä-Pohjanmaan alueellinen ruokasektorin ilmastotiekartta valmistuu keväällä 2022

11.2.2022

Valtakunnallisille tiekartoille haetaan alueellisia suuntaviivoja

Etelä-Pohjanmaalle laaditaan parhaillaan alueellista ruokasektorin ilmastotiekarttaa. Ilmastotiekarttatyön tavoitteena on vahvistaa ruokasektorin ilmasto-osaamista, kartoittaa alan kehittämistarpeet ja tukea ruoka-alan yritystoiminnan kehittymistä kohti ilmastokestävyyttä. Aineiston kerääminen on alkanut syksyllä 2021, ja työ valmistuu keväällä 2022. Ruokasektorin ilmastopäästöjä voidaan vähentää kuitenkin jo nyt esimerkiksi valtakunnallisten toimialakohtaisten ilmastotiekarttojen suositusten pohjalta. Alueellisessa tiekarttatyössä valtakunnalliset suositukset pyritäänkin tuomaan konkreettisiksi ilmastotoimiksi Etelä-Pohjanmaan ominaispiirteet huomioiden.

Kolme suositusta Maaseudun ilmastotiekartasta

Suurin osa ruoantuotannon päästöistä kohdistuu alkutuotantoon. Siksi maataloudella on tärkeä rooli siirryttäessä kohti ilmastoneutraalia Suomea, todetaan Luonnonvarakeskuksen Maa- ja metsätalouden keskusliitto MTK:lle ja Svenska lantbrukproducenternas centralförbund SLC:lle tekemässä Maatalouden ilmastotiekartassa. Ilmastotiekartan ratkaisuehdotukset liittyvät viljelymenetelmiin ja pellonkäytön muutoksiin, koska sen mukaan 75 % maatalouden päästöistä on lähtöisin maaperästä, kuten turvepeltojen viljelystä.

Turvemaita tulee tiekartan mukaan kohdella tapauskohtaisesti eikä kaikkea viljelyä turvemailla tule lopettaa. Tuottamattomien turvemaiden viljelyn vähentäminen ovat tiekartan mukaan päätoimikohteena. Säätösalaojitus ja ennallistaminen ovat myös työkaluina turvemaiden päästöjen vähentämisessä.

Toisaalta kivennäismaiden hiilensidontaa voidaan vahvistaa oikeanlaisilla viljely- ja kasvinkiertomenetelmillä. Tavoitteena on muuttaa kivennäismaat vuoteen 2035 mennessä päästölähteistä hiilinieluiksi. Tiekartassa kuitenkin muistutetaan, että maaperän hiilensidontakyvystä ei vielä tiedetä tarpeeksi, minkä vuoksi aihe vaatii lisätutkimusta.

Kolmas Maaseudun ilmastotiekartan suositus liittyy energiantuotantoon. Vuoteen 2035 mennessä aurinkosähköllä voitaisiin kattaa noin 8 % maatilojen sähkönkulutuksesta ja noin 14 % vuoteen 2050

tultaessa. Biokaasun tuotantoa on mahdollista hyödyntää tilojen oman energiantarpeen kattamisessa sekä tuottamalla biokaasua liikennekäyttöön.

SeAMKissa ilmastoviisasta maataloustuotantoa edistetään muun muassa TIME -hankkeessa ja ProAgria Etelä-Pohjanmaan sekä Luonnonvarakeskuksen kanssa yhteistyössä toteutettavassa Ilmastosoturit -hankkeessa. Biokaasun ja aurinkoenergian tuotantoon löytyy vinkkejä hiljattain päättyneen HYBE-hankkeen podcast-muodossa toteutetussa Hybridienergiaoppaasta.

Energiantuotantomuoto vaikuttaa elintarviketeollisuuden hiilijalanjälkeen

Elintarviketeollisuusliiton tiekartan mukaan toimiala tavoittelee 75 % päästöjä alan liikevaihtoon suhteutettuna vuoteen 2035 mennessä. Elintarviketeollisuus on itsessään melko vähäpäästöinen teollisuudenala, sillä tuotteen elinkaaren päästöistä suurin osa aiheutuu alkutuotannosta tai energiantuotannosta, jolloin päästöt ovat pääosin välillisiä. Tiekartassa ehdotetaan neljää keinoa alan yritysten päästöjen vähentämiseksi: energiatehokkuuden lisäämistä, ostoenergian tuotantomuodon vaihtamista vähäpäästöisemmäksi, kehitystyötä raaka-aineisiin liittyvien päästöjen vähentämiseksi sekä pakkausmateriaaleista aiheutuvien päästöjen vähentämistä.

Ruoka- ja juomatehtaiden sivuvirtojen hyödyntäminen aiempaa tehokkaammin vähentäisi alan päästöjä ja tukisi resurssitehokkuutta. Biojätettä ja hävikkiä voidaan hyödyntää esimerkiksi biokaasun tuotannossa. Etelä-Pohjanmaalla esimerkiksi Suupohjan alueella Suupohjan Perunalaakso Oy:n laitoksella käytetään kasvihuoneiden vihermassaa ja perunan kuorinnassa syntyvää lietettä biokaasun tuotantoon.

Ravitsemisalalla päästöt pienentymässä

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on julkaissut Matkailu- ja ravintola-alan tiekartan hiilineutraalisuuteen. Alan hiilijalanjälkilaskelmat sisältävät suorat päästöt (Scope 1) ja ostoenergian hankinnan osalta epäsuorat päästöt (Scope 2). Vuonna 2018 matkailu- ja ravintola-alan päästöt olivat MaRan tiekartan mukaan 500 000 CO2-ekv(t), josta ravintola-alan päästöt olivat 71 % eli tästä pääteltynä 355 000 CO2-ekv(t). Suurimmat päästöt (93 %) aiheutuivat yritysten omien ja vuokratilojen sähkön ja kaukolämmön kulutuksesta. Raportin oletuksena on, että vähäpäästöisiksi muuttuvien polttoaineiden myötä toimialan kasvihuonekaasupäästöt vähenevät 77 % ilman erityisiä vähennystoimenpiteitä. Näin ollen toimialan suhteelliset päästöosuudet muuttuvat vuoteen 2035 mennessä ja polttoaineiden suhteellinen osuus on ravintolatoiminnassa vuonna 2035 jo 18 % kokonaispäästöistä.

MaRan tiekartassa muistutetaan, että vaikka toimialan hiilijalanjälki voi olla pieni, on yrityksellä mahdollisuus vaikuttaa päästöihin esimerkiksi välillisesti toimitusketjuissa sekä epäsuorasti tarjoamalla tuotteita tai palveluita, jotka ovat vähäpäästöisiä tai hiilineutraaleja. Tiekartassa arvioidaan vaikutukseltaan merkittävimmät ja helpoimmin toteutettavat toimenpiteet. Kaukolämpöön ja -kylmään liittyvistä toimenpiteistä merkittävimmiksi on arvioitu energiatehokkuusremontit ja siirtyminen kaukolämmöstä maalämpöön. Sähköön

liittyvien toimenpiteiden osalta tehokkaimmaksi toimenpiteeksi on arvioitu aurinkosähkön (sekä pientuulivoiman, alle 50 kWh) tuotanto. Polttoaineisiin liittyvien päästövähennystoimenpiteiden yksittäisten toimenpiteiden vaikutukset arvioitiin vähäisiksi.

Ruoka-alan toimijoiden päästöjen vähentäminen Etelä-Pohjanmaalla

Yhteenvetona toimialakohtaisista tiekartoista voidaan sanoa, että maataloudessa kannattaa lähteä toteuttamaan hiilensidontaa lisääviä viljelymenetelmiä ja energiatehokkuutta, joilla on iso vaikutus koko ruokaketjun päästöihin. Molemmat ratkaisut voivat tukea myös maatalousyrityksen kannattavuutta, sillä resurssitehokkuus voi näkyä alentuneina tuotantokustannuksina. Elintarviketeollisuudessa ja ravitsemispalveluissa on hyvä tarkastella varsinkin energiantuotantoa, mutta toki myös muihin päästöihin on hyvä kiinnittää huomiota. Esimerkiksi sekä jätteen että hävikin vähentäminen on aina ekoteko ruokaketjun jokaisella tasolla.

*Ruokasektorin alueellisen ilmastotiekartan laatiminen Etelä-Pohjanmaalle -hanketta rahoittaa Etelä-Pohjanmaan liitto, kansallinen alueiden kehittämisrahoitus (AKKE). Hankkeen toteutus jatkuu 31.6.2022 saakka.***Anu Palomäki ja Kari Laasasenaho**
SeAMK
Kestävä ja vastuullinen ruoantuotanto -tutkimusryhmä